



SMAAK park Kempen en Groote Heide

Slim maak landschapspark = S.MAAK park

Naar een aantrekkelijk en vitaal Stad & Land

De Kempen en Groote Heide is een prachtig groen cultuurgebied in de stedelijke Brainport/Metropool regio. De Kempen/Groote Heide ligt tussen Tilburg, Eindhoven, Turnhout en Maarheeze. Het gebied heeft moderne voedselproductielandschappen en ontginningen en landschappen met mooie landgoederen. Er zijn veel wandel-, fiets- en andere routestructuren. De landbouw en de maakindustrie zijn de motoren voor regionaal sterk verankerde internationale economische ontwikkelingen. Aan de andere kant is er ook de impact van de industrie, infrastructuur en intensieve veehouderij op de natuur en verblijfskwaliteit van het landschap.

Het stroomgebied van de Dommel heeft een belangrijke natuur-, bodem- en wateropgave. Dit betekent onder meer dat er een noodzaak is tot realisatie van klimaat robuuste beekdalen en het vinden van oplossingen voor de verdroging van de hoge zandgronden. Door de aanwezigheid van een groot areaal Natura 2000 speelt het Programma Aanpak Stikstof (PAS) een belangrijke rol in de ontwikkelruimte voor het gebied. Ook is het gebied de Zuidelijke poort naar Brainport. In het gebied is groeiend draagvlak om de kwaliteiten van Kempen en Groote Heide het juiste podium te geven om daarmee perspectief voor een aantrekkelijke toekomst te bieden. Deze ontwerpstudie kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren.

Paradox

Door de door de Brabantse Landschapstriënnale genoemde thema's vormen paradoxen, waarbij het landschap als productieruimte en het landschap als verblijfsruimte vaak tegelijk waar zijn. Zoals de paradox van *Wassend Water vs Vlees en Vis*, en *Productieve Natuur vs High Tech – High Green*. In de Kempen en Groote Heide accumuleren al deze thema's tot een *Groenstad*. Of zoals wij dat hier zeggen: *een Slim Maak Landschapspark*. Kort samengevat: S.MAAK Park. Zowel voor de grote steden in de buurt (Eindhoven en Tilburg) als voor de vele kleine kernen is het echter van groot belang om de kwaliteit van het landschap als leefomgeving op een hoger niveau te krijgen. Zowel bestuurlijk (De Kempen) als van onderop (Groote Heide) werkt men hier langs verschillende ontwikkelingen aan. S.MAAK Park wil deze individuele ontwikkelingen slim verbinden zonder het specifieke karakter van de bestaande samenwerkingen te doorbreken.

Uitvraag voor ronde 1

Nederland en ook regio's zoals de Kempen/Groote Heide staan voor een aantal grote opgaven. We moeten hier de komende jaren een antwoord op formuleren om daarmee de toekomst van de regio in de 21^{ste} eeuw en later veilig te stellen. Grote opgaven vragen om fundamentele en structurele antwoorden. Dat hoeven geen grote antwoorden te zijn, maar wel slimme antwoorden.



Met deze Eo Wijers ontwerpstudie wil een groep initiatiefnemers in de Brabantse Kempen en Grootte Heide praktische oplossingsstrategieën ontwikkelen voor *een tweetal opgaven* in hun onderlinge samenhang:

1. Slimme Maak regio (Brainport Metropoolregio Eindhoven)

Landbouw en Maakindustrie. Transitie van de huidige landbouw naar een **combinatie van meer extensieve landbouw-inclusieve natuur en meer intensieve kringloop landbouw**. Daarnaast is er in de regio veel (internationale) maakindustrie die zich sterk met het gebied verbonden voelt. Kunnen deze werelden met elkaar verbinding vinden in het buitengebied? In een slim voedsellandschap en een slim duurzaam energielandschap. Nieuwe verdienmodellen die het buitengebied in een “metropool parklandschap” gaan vormgeven.

2. Aantrekkelijk en klimaat robuust landschap

Steden en platteland hebben ieder een eigen bodem-/watersysteem met een specifieke problematiek. Droogte en wateroverlast kunnen gelijktijdig vlak naast elkaar bestaan. Slimme **verbindingen** kunnen voor beide biotopen problemen oplossen en kansen bieden. Ruimtelijke kwaliteit, biodiversiteit, een aantrekkelijke en gezonde woon- werkomgeving zijn daarnaast voor het parklandschap belangrijke voorwaarden

Om vanuit deze twee opgaven tot structureel landschapsherstel te komen in de Kempen/Grootte Heide is er nood voor een holistische aanpak met een langere termijn visie.

Kunnen de biotopen stad en platteland elkaar vinden en versterken? Kan er een typisch regionale manier ontstaan om een aantrekkelijk en vitaal en aantrekkelijk (productie)landschap van de toekomst te maken? Hoe kunnen wij (onzelf) bedrijven, organisaties, gemeenten (overheden) en inwoners inspireren om zelf een bijdrage te leveren aan hun toekomstige leefomgeving? *Hoe kunnen wij van dit gebied een S.MAAK Park maken?*

Slimme ontwerpen voor het Nederland van morgen maken we in dit gebied samen. De Kempen en Grootte Heide kennen al een patchwork van slimme praktijk initiatieven, gericht op bovengenoemde opgaven. Graag willen wij deze slimme maakkracht op de kaart zetten, onderling verbinden en opschalen. Het ontwerp wordt niet langer van “bovenaf” door gezamenlijke overheden gecreëerd. *Het ontwerp voor S.MAAK Park ontstaat vanuit de bestaande creatieve Brabantse geest met bijbehorende cultuur en ethiek; door op zoek te gaan naar de kracht en samenhang van vele praktijkvoorbeelden.* Ontwerp kan de slimmigheid van de gehanteerde strategieën in verschillende initiatieven zichtbaar en schaalbaar maken.

Kortom: Schets voor de Kempen/Grootte Heide in relatie tot Brainport metropoolregio Eindhoven de contouren van een ontwikkelstrategie om de paradox tussen de productiewaarde en de verblijfswaarde van het gebied op te lossen. Maak hierbij gebruik van de ontwerpkracht



en ideeënrijkdom van bestaande initiatieven (motoren voor transitie). Neem het landschap als basis voor het ontwerp van het S.MAAK PARK waarin de twee primaire opgaven zowel inhoudelijk (economisch) als ook fysiek ruimtelijk met elkaar verbonden worden.

De uitvraag voor ronde 2 vormt een nadere aanscherping van de bovenstaande vraag voor ronde 1 en zal gedurende het proces van de 11^e Eo Wijers aan de winnaars van ronde 1 bekend worden gemaakt.

Opdracht gevende partijen

- Provincie Noord-Brabant (Jeroen Mulder),
- Waterschap de Dommel (Martin Bouwman),
- Huis van de Brabantse Kempen (Mireille Winkelmolens)
- Commonland (Dieter van den Broeck)

Regiobegrenzing Kempen-Groote Heide

Het gebied beslaat het bovenstroomgebied van de Dommel en kent de volgende globale begrenzing;

- Oostzijde: is A2 (dus het gebied ten westen van de A2 [van Eindhoven tot de Limburgse grens])
- Zuidzijde: is de grenszone met België (de landsgrens is geen harde systeemgrens)
- Westzijde: is van de Belgische grens omhoog naar Tilburg
- Noordzijde: is A58 van Tilburg naar Eindhoven
Kernen: Eindhoven, Heeze-Leende, Cranendonck, Valkenswaard [Groote heide] Hamont-Achel, Neerpelt, Bergeijk, Reusel de Mierden, Bladel, Eersel, Oirschot, Hilvarenbeek [huis van de Brabantse Kempen]